

עיר התורה שקרובה אליך

מרדכי מלכא

רב ואב"ד עיה"ק אלעד ת"ו

יו"ר ועדת סת"ם העולמית

הרבנות הראשית לישראל

לשכת הרבנות הראשית אלעד. הרצליה

בד"צ אלעד*בתי הוראה*שרותי דת*רישום נישואין*כשרות*מקואות*עירובין

The office of Rabanoot Eled – in hesd of Rabbi MORDECHAI MALKA

המלך

פרשת קדושים

אור

עמוד התווך של הבית היהודי החשיבה על השני

פרק יט פסוק (יה) לא תקם ולא תמר את בני עמך ואהבת לרעך כמוך אני יהוה:

דברי חז"ל במצוות ואהבת לרעך:

והנה איתא במסכת שבת דף לא ע"א שוב מעשה בנכרי אחד שבא לפני שמאי, אמר לו גיירני על מנת שתלמדני כל התורה כולה כשאני עומד על רגל אחת. דחפו באמת הבנין שבידו. בא לפני הלל, גייריה. אמר לו דעלך סני לחברך לא תעביד זו היא כל התורה כולה, ואידך פירושה הוא, זיל גמור ע"כ. וכן כתב תלמידו הגדול של הלל בתרגום יונתן על ויקרא פרק יט פסוק יח לא תהוון נקמין ולא נטרין דכבו לבני עמך, ותרחמי לחברך דמון אנת סני לך לא תעביד ליה אנא יי: וכן תלמידו הקטן ריו"ח בן זכאי שמבואר באבות פ"ב מ"ח שהיו לו חמישה תלמידים ואמר להם צאו וראו איזוהי דרך ישרה שידבק בה האדם רבי אליעזר אומר עין טובה רבי יהושע אומר חבר טוב רבי יוסי אומר שכך טוב רבי שמעון אומר הרואה את הנולד רבי אלעזר אומר לב טוב אמר להם רואה אני את דברי אלעזר בן ערך שבכלל דבריו דבריכם. ללמדנו שלב טוב כולל הכל שזה ואהבת לרעך כמוך. וגם תלמידו של ריב"ז רבי אליעזר בן הורקנוס אמר במסכת אבות פרק ב מ"י הם אמרו שלשה שלשה דברים רבי אליעזר אומר יהי כבוד חברך חביב עליך כשלך. וגם תלמידו של ר"א רבי עקיבא המשיך בכלל זה כמבואר בפרש"י בשם הספרא קדושים פרשה ב ד"ה פרק ד ואהבת לרעך כמוך, רבי עקיבא אומר זה כלל גדול בתורה. וכן מבואר בירושלמי מסכת נדרים פרק ט דף מא טור ג ה"ד:

שאלות בפרשה:

א ויש להקשות על הלל הזקן רבן של כל התנאים הנ"ל אשר הוא שורש ליסוד ואהבת לרעך, כיצד הלל מפרש את הפסוק ההיפך מפשוטו, כיון שהתורה מדברת על אהבה חיובית, ואילו הלל מדבר על השלילי, וכן תלמידו רבי יונתן בן עוזיאל המשיך כדברי רבו לתרגם את הפסוק באופן שלילי? **ב** ועוד קשה מדוע סיים הפסוק אני ה', אשר לכאורה אינו עניין לעצם המצווה? אמנם בפשטות אפשר לתרץ עפ"י דברי החינוך מצוה רמא שמבאר בשורשי המצוה לא תיקום מפני שהמאמין יודע שאין אדם נוקף אצבעו למטה אלא בגזירת הכורא כך שאין אדם בעולם שיכול להזיקו בלי גזירת הכורא יתברך, ונמצא שגם כאשר חברו פגע בו אין שום סיבה לנקום בו כי אני ה' הכונה בזה מאחר ולא עליו הטענה אלא כביכול על הקב"ה ששלח אותו כך שאין מקום לנקמה. אבל אפשר לבאר ביאור נוסף כדלקמן.

מוסכמות החברה:

כאשר נתבונן במוסכמות החברה למה קוראים אהבה, כל מה שהאדם אוהב כגון האדם אוהב דבר מאכל מסויים או סגנון בישול או טעם מסויים או קינוחים או לטייל ולראות מראות שמעניינות אותו וכן על זה הדרך האדם רגיל בלשונו לומר שהוא אוהב כך וכך, והרי כאשר נתבונן במעשיו אינו אלא ביטוי של אנוכיות מה ערב לחיכו או למראה עיניו כך שבמילים אחרות הוא אוהב את עצמו וכל מה שערב לו הוא אוהב ליהנות ממנו, נמצא שאינו אוהב את המוצר או התבשיל או כל דבר שערב לו שהרי הוא משתמש בו ומכלא אותו למלא את סיפוקו ואם כן הוא אוהב את עצמו, כך באהבת הזולת יש אהבה ויש אהבה שהרי בדרך כלל האדם אוהב את חברו כגלל טובת הנאה שיש לו ממנו להיות בחברתו מאיזה סיבה שלא תהיה, ואינה ביטוי לאהבת הזולת באמת אלא אוהב את עצמו ליהנות מחברתו, אולם התורה מלמדת אותנו מהוא מושג של אהבה אמיתית כדנבאר.

ביאור האבן עזרא והרמב"ן להיות אוהב לחברו ולא אוהב את חברו:

ובכדי לבאר דברי הלל ותלמידו, נביא דברי האבן עזרא אשר כתב לדקדק על לשון הפסוק, כתוב ואהבת לרעך על דעת רבים שהלמ"ד נוסף כלמ"ד לאבנר, ועל דעתי שהוא כמשמעו שיאהב הטוב לחברו כמו לנפשו עכ"ל,

עיר התורה שקרובה אליך

מרדכי מלכא

רב ואב"ד עיה"ק אלעד ת"ו

יו"ר ועדת סת"ם העולמית

הרבנות הראשית לישראל

לשכת הרבנות הראשית אלעד. הרצליה

בד"צ אלעד*בתי הוראה*שרותי דת*רישום נישואין*כשרות*מקואות*עירובין

The office of Rabanoot Eled – in hesd of Rabbi MORDECHAI MALKA

והיינו שקשה לו מדוע כתוב בלמ"ד ולא מספיק לכתוב ואהבת רעך בלי למ"ד, אלא בהכרח שהכוונה שצריך לאהוב מה שטוב לפי רצון חברו. והרמב"ן הוסיף לדקדק שלא נכתב את רעך אלא לרעך, ללמדנו שהאהבה שהתורה מבקשת מאיתנו לעשות מה שטוב לרעך ולא מה שטוב לך, בהיות ואם אדם יעשה לחברו מה שטוב לעצמו אינו בהכרח שטוב לחברו ואולי אפילו מצער וזאת דקדקה התורה בניסוח המצווה, ומדקדוק זה ביאר הלל את מה שאמר לגר דסני עלך לא תעביד לחברך שזה כוונת התורה שתחשוב מה טוב לזולת ולא מה טוב לעצמך, וכאשר כבר אמרו הקדמונים שאין לשון האדם מדוייק בזה שאומר שהוא אוהב שזה הביטוי לאהבת הזולת, אלא אינו אלא ביטוי לאהבת עצמו למלא את סיפוקו ותאוותיו, אולם האהבה האמיתית שמעניק את הרצון והנצרך לחברו, וגדר זה נקרא אהוב על חברו ולא אוהב את חברו.

ואהבת לרעך באשתו:

וכאשר נתבונן שיעקר מצוות ואהבת לרעך כמוך אפשר לקיים באשתו שהיא כגופו כמ"ש בראשית פרק ב פסוק (כד) עֲלֶיךָ יִעֲזֹב אִישׁ אֶת־אָבִיו וְאֶת־אִמּוֹ וְדָבַק בְּאִשְׁתּוֹ וְהָיוּ לְבָשָׂר אֶחָד: כמבואר במסכת יבמות דף סב ע"ב ת"ר האוהב את אשתו כגופו, והמכבדה יותר מגופו, כאשר הביא בספר טיב הקהילה פרשת ואתחנן כבר ייסד מוהר"ח ה"ה מורנו הרב חיים וויטאל זצוק"ל בספר הליקוטים פר' עקב סימן ח' שכל עיקר כוונת מצוות הנישואין אינה באה כי אם בכדי לקיים בה מצוה זו של ואהבת לרעך כמוך כשיאהב את אשתו כגופו שכן זה קשה ביותר לאהוב כל איש מישראל כמוך' ולכן צריך להתחיל המצוה באנשי ביתו הקרובים אליו כדי שיתרגל בדבר שלא לאהוב רק את עצמו עי"ש.

דברי הירושלמי הדבר דומה ליד ימין שפגעה ביד שמאל:

ואכן הדבר מתבאר בירושלמי וז"ל הירושלמי נדרים פ"ט ה"ד כתיב לא תקום ולא תטור את בני עמך האיך עבידא הוי מקטע קופר ומהת סכינא לידה תחזור ותמחי לידה, ואהבת לרעך כמוך רע"א זה כלל גדול בתורה. ביאורו שהנקמה בחבירו דומה לאדם שחתך הפין ביד ימין ובטעות חתך את ידו השמאלית האם עולה בדעתו לנקום ביד ימין שפגעה ביד שמאל הרי שניהם גוף אחד, בדומה לכך צריכה להיות האהבה לזולת עד שמכין שהוא גוף אחד עם חברו ולא שייך לנקום בו. ודבר זה צריך דרגה גבוהה וכמעט לא ניתן לקיים מצוה זו מלבד באשתו שהיא כגופו עד שמרגיש כל כאב שיש לאחד מבני הזוג שניהם סובלים.

מעשה עם הרב לוי זצ"ל:

כמו שמסופר על הרב לוי שפעם כאבה הרגל לאשתו והלך איתה לרופא נכנסו שניהם לרופא ושאל מה סובלים אמר הרב לוי כואב לנו הרגליים, שואל הרופא איזה רגל ומראה על רגל אשתו ומה עם הרגל שלך נשאל והשיב שרק רגל אשתו כואבת אם כן למה אמרת כואב לנו הרגליים השיב לרופא כיון שאם כואב לה הרגל גם לי כואב, זה הגדר של אשתו כגופו.

ברכת שבע ברכות רעים אהובים הוא מלשון ופניהם איש אל אחיו:

ולפי"ז פירשנו במקום אחר את אשר תיקנו חז"ל לברך כל התן וכלה בשבע ברכות שמה תשמה רעים אהובים, ויש לשאול א. יש כפל הלשון רעים היינו אהובים? ב. ועוד למה לא נאמר אוהבים? התשובה כל זוג מתחיל עם דרגת אהבה רעועה וחלשה כמו שולחן רעוע ולזה מכנים רעים, ומברכים אותם שיזכו להגיע לדרגת אהבה של אהובים, כיון שהאהבה האמתית היא דווקא באופן שאחד אהוב על השני שדבר זה תלוי במה שכל אחד מתייחס למה שהשני אוהב ולא למה שהוא אוהב וזה נקרא אוהב על השני. והוא מלשון הנאמר בכרובים ופניהם איש אל אחיו זה סימן שהשכינה שורה ועושים רצונו של מקום, כך הדבר בין בני הזוג כאשר כל אחד פניו ומחשבתו ומאודו על צרכי חברו ולא רק על עצמו השכינה שורה. וכזה יובן היטב שהפסוק מסיים "אני ה'" לרמוז שרק כאשר יקיים מצוות ואהבת לרעך כמוך ברוח התורה זוכים שאני ה' נמצא איתם ושוכן בביתם.

עיר התורה שקרובה אליך

מרדכי מלכא

רב ואב"ד עיה"ק אלעד ת"ו

יו"ר ועדת סת"ם העולמית

הרבנות הראשית לישראל

לשכת הרבנות הראשית אלעד. הרצליה

בד"צ אלעד*בתי הוראה*שרותי דת*רישום נישואין*כשרות*מקואות*עירובין

The office of Rabanoot Eled – in hesd of Rabbi MORDECHAI MALKA

יסוד הבית היהודי:

אחר הדברים האלה מובן היטב שהז"ל הטמיעו בנוסח שבע ברכות את ההדרכה הנכונה לכל זוג שבונה בית חובה עליהן לדעת שאמנם עד הלום התחנכו והלכו בדרך התורה אך כל אחד חי את החיים האישיים שלו וכל מאוודו ומעיינו דאגת עצמו וצרכיו, אך ברגע שבונה בית הרי מכאן מתחיל פרק חדש בחיים החיים המשותפים עם כל המשתמע מכך לטוב ולמוטב, ובאותו בית ישנם שני רצונות ושני הרגלים ומבטים ומנטליות שונים ועליהם לגשר ולהתפשר בכדי להיות חיים משותפים ברוח טובה באהבה ואהבה שלום ורעות, והמפתח להצלחה בזוגיות נעוצה ביסוד שהתורה וחז"ל מלמדים אותנו שאצל כל אחד מבני הזוג צריך לדאוג להימנע מכל דבר שמפריע לשני הגם שהוא נהנה מהדבר מאחר והבסיס לחיים משותפים שכל אחד מקריב מהרצונות האישיים למען שיהיה טוב לשני, ורק בדרך זו הבית הולך וצומח ומתפתח בדרך הנכונה והזוגיות מצליחה ובונים בית לתפארת והאהבה בניהם הולכת וגודלת עד אשר הופכים כגוף אחד ואהובים זה על זה, לעומת אחרים שאינם מוכנים לוותר על הנאותיהם ורצונם למען השני כך שנוצר מצב בבית שכל אחד מאמץ את הדברים שהוא אוהב למרות שמפריע לשני, ויש טועים ולא חושבים שהמציאות כאשר אחד מבני הזוג סובל הרי ממילא גם השני סובל, וגם הדבר גורם לפירוד שהולך ומתרחב עד שמגיעים למשבר ונפרדים ח"ו, ומנסיון חיינו לצערי זוגות רבים שאינם מאושרים ויותר מכך נמצאים תמיד במשברים ואף מתרבים הגירושים בגלל הדבר הזה שלא הורגלו לוותר ולהעניק את הטוב לשני וחיים עם האנוכיות והאהבה העצמית, ונמצא שהגם שאחד לכאורה אוהב את השני אינו אלא אהבה התלויה בדבר להשיג את הסיפוק שלו, וברגע שאינו משיג את סיפוקו והנאותו מיד נוצר מחלוקת ומריבות בבית, ויותר גרוע שמהפשים סיפוקים במקומות אחרים, ולזאת כל הבונה ביתו על אדני התורה צריכים בני הזוג לדעת שהחיים המשותפים היא עבודה על המידות ולהתכונן נפשית לדבר ולקבל הדרכה נכונה ברוח התורה שאהבה אינה פירושה כתפיסת הרחוב שמשתמש בשפת אהבה על כל דבר שאוהב לאכול ולשתות שפירושה אהבת עצמו שהרי הוא אוכל את האוכל והשתיה ונמצא שאוהב את עצמו לספק את הנאותו כך הדבר גם בא לידי ביטוי בין בני זוג שכל אחד אוהב את השני לספק את הנאותו וזו אינה אהבה אלא אנוכיות, אולם אהבה לפי השקפת התורה היא שאוהב להתחשב בשני ולדאוג שלשני יהיה טוב גם על חשבון ויתור על הנאת עצמו שלזה קוראים להיות אוהב על השני, ובזה זוכים להתגבר על חילוקי דעות או הרגלים שונים וכדומא.

איש ואשה שזכו שכינה שורה בניהם:

ובזה יובן מה שאמרו חז"ל **במסכת סוטה דף יז ע"א** דריש ר"ע איש ואשה, זכו – שכינה ביניהן, לא זכו – איש אוכלתן. שכאשר מזדככין במידותיהן לחשוב כל אחד מה טוב לשני בכדי להיות אוהב של בן זוגו, זהו המקום שהקב"ה משרה את שכינתו בעין הכרובים שפניהם איש אל אחיו. ובנוסף לכך כתב **מרן החיד"א בספרו חומת אנך שמואל ב פרק א וז"ל** ויעלה במ"ש הראשונים בפ' ואהבת לרעך כמוך אני ה' כי אהבה גימטריא י"ג כמספר אחד ואהבת רעהו אליו גימטריא י"ג כמספר אח"ד ושני פעמים אהבה גימטריא שם הויה וז"ש ואהבת לרעך כמוך אני ה' דבשניהם גימט' הויה עכ"ד, ואיש ואשה תרי פלגי גופא ואהבה ביניהם גימטריא י"ג ועוד שנים כנגד איש ואשה הם י"ה וז"ש איש ואשה שזכו י"ה ביניהם.

בעלי אדם טוב – אבל שכח שאני גם בן אדם.

סיפר הר' מרדכי רוט, פעם פגשתי ראש ישיבה גדול שחיפש לבתו בחור רציני שיושב ולומד, והוא אמר לי כל השדכנים חושבים שאני מחפש את הבחור שיושב ולומד הכי רציני, אבל את האמת שאני מחפש דבר ראשון בבחור זה המידות שלו. אם יש לו מידות טובות זה סימן שהתורה שהוא לומד היא אמיתית. אותו ראש ישיבה סיפר לי שלבתו הראשונה הוא חיפש את המתמיד הכי רציני שיש, שיושב ולומד מהבוקר עד הערב. ובאמת מצאתי וזה עלה אל תדאג גם טבין ותקילין, דירה בבני ברק הוא עלה לי, וברוך השם הוא עשה לי הרבה נחת, כולם רק דיברו על החתן האברך המתמיד שלי. הכל זרם על מי מנוחות, אך יום אחד הכל התנפץ לי לרסיסים. לאחר חמש שנים בתי התקשרה אלי בוכיה שהיא רוצה לדבר איתי, ואז היא אמרה לי מילים שלא ישכח כל חיי.

עיר התורה שקרובה אליך

מרדכי מלכא

רב ואב"ד עיה"ק אלעד ת"ו

יו"ר ועדת סת"ם העולמית

הרבנות הראשית לישראל

לשכת הרבנות הראשית אלעד. הרצליה

בד"צ אלעד*בתי הוראה*שרותי דת*רישום נישואין*כשרות*מקואות*עירובין

The office of Rabanoot Eled – in hesd of Rabbi MORDECHAI MALKA

'אבא מכרת אותי לשפחה. רציתי מאוד בעל שיושב ולומד, למדתי בשביל זה מקצוע שאוכל לפרנס את המשפחה ועשיתי את זה בשמחה, אבל כמה אני מסוגלת? יש לי כבר ארבעה ילדים, אני צריכה לטפל בהם, אני גם עובדת כל יום תשע שעות. הייתי שורדת את זה. אבל פשוט בעלי התחתן עם הגמרא, כבר חמש שנים הוא בחיים לא עזר לי לא עם הילדים ולא בדברים השוטפים שהבית צריך, אני עובדת תשע שעות ואחרי זה רצה הביתה לטפל בארבע ילדים ובכל הבית. אני כבר לא מסוגלת, בעלי הוא אדם טוב אבל פשוט שכח שאני גם בן אדם. אני פשוט קורסת. לפני כחודש דיברתי פעם ראשונה מזה חמש שנים עם בעלי שיעזור לי ומה הוא אמר לי – אני מאוד מבין אותך, אבל את רוצה שאפסיד את הכולל ערב שלי? אז אתה מבין, אמר לי הראש ישיבה, למה אני מחפש בחור עם מידות היות והאשה אינה מתחתנת עם הסטנדר והגמרא אלא עם בעל וכלי מידות אין בעל בבית, ולכן כל כך חשוב לי שיהא בעל מידות שיתחשב באשתו ושידאג לה. אני הייתי תלמיד של הגרש"ז אויערבך זצ"ל, אתה יודע איך הוא התנהג לאשתו, איך הוא כיבד אותה ודאג לה. ידוע שבהלוויה מבקשים בני המשפחה סליחה מהנפטר, ור' שלמה זלמן אמר בהלוויה שאין לו מה לבקש ממה סליחה כי הוא בחיים לא פגע בה. אם אדם רוצה לבדוק את עצמו כמה באמת הוא רוחני וקשור לבורא, שיבדוק את המידות שלו איך הוא מתנהג לאחרים. ולצערי אני עד למציאות הזו מכורה תפקידי שטיפלתי כמה פעמים במקרים ממש דומים.

מוסר השכל:

עלה בידנו ללמוד מפרשתנו את יסוד ועמוד התווך של הבית היהודי שבכדי להצליח בזוגיות הדבר תלוי כאשר מציבים לעצמם אתגר שמתחילת חיי הנישואין מתחילים פרק חדש בחיים החיים המשותפים שזה מחייב שיהיה פניהם איש אל אחיו ובראש מעיינו של כל אחד איך וכיצד לעשות שיהיה טוב לשני אפילו על חשבון הנאות עצמו ואך ורק כך נסללת הדרך לבניין עדי עד לשם ולתפארת מתוך אושר ועושר אהבה ואהוה שלום ורעות, וזוכים שהשכינה שורה בביתם תמיד, והטועה לחשוב אחרת כבר אמרו חז"ל אש אוכלתו וכל הזמן ריב ומדון בלי אושר וכלי עושר בלי ששון וכלי שמחה, כי כל שלאחד יש צער השני גם סובל ולשניהם לא טוב, ולזאת החלש יאמר גיבור אני ואיזהו גיבור הוא הכובש את יצרו ויתפלל על כך להצליח לקיים את מצוות ואהבת לרעך כמוך בשלימות דוקא בין בני הזוג ויזכו לשפע וברכה והצלחה אמון.

בברכת התורה

הצב"י מרדכי מלכא עיה"ק אלעד

